

de natuurlijke verbintenis

Een onderzoek naar het
benoemen van natuur
als erfgenaam

Essay bij de voorstelling *Testament van de Mens*

door Kathlyn Wuyts

foto / Moon Saris

→
mms

/ 0 / Over de voorstelling

Dit essay kwam tot stand tijdens het vooronderzoek voor de voorstelling Testament van de Mens. In deze voorstelling zien we de laatste mensen op aarde die het erfgoed van de mensheid optekenen en het proberen na te laten aan hun erfgenaam 'de natuur'. De voorstelling behandelt de vraag: *"Hoe willen wij, de mens, de wereld achterlaten?"* Schrijver/acteur **Kathlyn Wuyts** initieerde het vooronderzoek en schreef de teksten voor de voorstelling. Het theaterstuk kwam tot stand in co-creatie met scenograaf **Thomas Maas**, regisseur **Mirjam Veldhuijzen van Zanten**, componist **Vos van der Noordt** en mimer **Martine van Ditzhuyzen**. De première van deze voorstelling vond plaats op 24 mei 2024 op Karavaan Festival, in de binnentuin van het Sint-Liobaklooster.

"Testament van de Mens is een bruisend muzikaal live-essay dat troost, hoop en humor vindt in ons uitsterven."

/ 1 / De kunst van het verdwijnen

Er komt een dag dat wij er niet meer zijn. Dat is een ding dat we zeker weten. Maar, als je ooit iemand bent kwijtgeraakt, weet je dat mensen niet volledig verdwijnen. Sporen van een verdwenen bestaan blijven achter. Zo zal mijn oma mij een paar oorbellen en een wit tafelkleed nalaten. Een appartement, een tuin, een stoffige bontjas, een naaimachine, een kat, een stapel brieven, familieruzies, intergenerationeel trauma, groene ogen, beleefdheidsregels, meerdere talen, een paar harddrive disks vol documenten, foto's, een facebookaccount, olieverf, verfborstels, een leeg canvas ... Een bloemlezing uit de sporen die één mens achterlaat. Dingen waar ik, als erfgenaam, iets mee moet. Ze eisen ruimte op in mijn leven en geven mij vorm.

Dit schrijf ik zittend aan de keukentafel in mijn appartementje net buiten Amsterdam. Ik woon in een gebouw dat in leegstandbeheer is. Binnen nu en een paar jaar wordt het gesloopt. De gebouwen aan de overkant van de straat verdwenen zo'n drie jaar geleden al. Sindsdien kijk ik uit op een grote lege bouwput. Door de ramen van de woonkamer zie ik aan de overkant, langzaam maar zeker, een soort natuurgebied ontstaan. Regenwater vulde de put tot een meer. Er groeien lelies en meerkoeten bouwen er nesten. De zandberg wordt een duin met

1. In dit essay wordt 'de natuur' steevast tussen aanhalingstekens geplaatst. Het is een term met veel betekenissen. Ik gebruik het in dit essay voor het gemak als duiding voor de verzameling van niet-mensen die mij omgeven en die door de mens bezeten, beheerd en geëxploiteerd worden: planten, (niet-menselijke) dieren, de elementen en grondstoffen.

Er komt een dag dat wij er niet meer zijn. Dat is een ding dat we zeker weten. Maar, als je ooit iemand bent kwijtgeraakt, weet je dat mensen niet volledig verdwijnen. Sporen van een verdwenen bestaan blijven achter. Zo zal mijn oma mij een paar oorbellen en een wit tafelkleed nalaten. Een appartement, een tuin, een stoffige bontjas, een naaimachine, een kat, een stapel brieven, familieruzies, intergenerationeel trauma, groene ogen, beleefdheidsregels, meerdere talen, een paar harddrive disks vol documenten, foto's, een facebookaccount, olieverf, verfborstels, een leeg canvas ... Een bloemlezing uit de sporen die één mens achterlaat. Dingen waar ik, als erfgenaam, iets mee moet. Ze eisen ruimte op in mijn leven en geven mij vorm.

Dit schrijf ik zittend aan de keukentafel in mijn appartementje net buiten Amsterdam. Ik woon in een gebouw dat in leegstandbeheer is. Binnen nu en een paar jaar wordt het gesloopt. De gebouwen aan de overkant van de straat verdwenen zo'n drie jaar geleden al. Sindsdien kijk ik uit op een grote lege bouwput. Door de ramen van de woonkamer zie ik aan de overkant, langzaam maar zeker, een soort natuurgebied ontstaan. Regenwater vulde de put tot een meer. Er groeien lelies en meerkoeten bouwen er nesten. De zandberg wordt een duin met hoog gras. Het heeft iets apocalyptisch en tegelijk geruststellends. Zoals die animatiefilmpjes waarin je ziet hoe een verlaten stad in een paar honderd jaar tijd verandert in een soort jungle. Wanneer alle mensen op aarde verdwijnen, hoop ik dat dat is wat er gebeurt: dat 'de natuur'¹ onze ruimte overneemt en zich herstelt. Maar in die animatiefilmpjes zie je ook hoe het landschap van flats, telefoondraden

en zendmasten onder het groen goed zichtbaar blijft. Dat de ruimte aan de overkant van mijn straat binnen een paar jaar een duinpan werd, komt doordat wij de gebouwen die er stonden zelf weghaalden. Doorgaans nemen wij, wanneer we verdwijnen, niet onze straatstenen, lantaarnpalen, datacenters en Eiffeltorens met ons mee. Wij laten littekens achter tot diep onder de grond, tot kilometers in de lucht. Die littekens zullen onze erfgenamen, wie dat ook zijn, beïnvloeden en vormgeven.

Mijn oma, in haar appartement een paar honderd kilometer hiervandaan, probeert al haar spullen op te ruimen voordat ze verdwijnt. Af en toe stuurt ze me een berichtje: “Kun jij iets met deze tas vol lappen stof?”. Zo ja, dan plakt ze er een briefje op: ‘voor Kathlyn’. Andere spullen dragen de namen van mijn broer, vader of ooms. Daarmee hoopt ze te voorkomen dat wij, haar (klein-)kinderen en geliefden, er na haar dood nog last van of onduidelijkheid door ervaren. En ze maakt een testament, zoals mensen dat doen, om ons ‘goed verzorgd achter te laten’. Ze benoemt wie belangrijk voor haar zijn, wie ze wil bedanken en wie welk deel van haar nalatenschap toekomt.

Ik kijk naar buiten, naar het water, de meerkoeten en de grote platanen in de straat, en vraag me af of ik hen in mijn testament zou kunnen bedanken. Als de sporen die ik nalaat invloed op hen uitoefenen, zijn zij dan niet al mijn erfgenamen? Dan wil ik hen ook proberen ‘goed verzorgd achter te laten’.

foto / Thomas Maas

/ 2 / Wij creëren hier rechtspersonen

Op zoek naar antwoorden, reis ik af naar Dordrecht voor een afspraak bij notariaat Nonhebel. Ik wandel van het station naar een 17de-eeuws gebouwtje op het Grotekerkplein. De secretaresse van het notariaat leidt me langs een wenteltrapje naar boven naar de vergaderruimte. In de deuropening neem ik de kamer in me op. Als de notarissen vandaag zouden verdwijnen, laten ze achter: een houten vloer, grote ramen die uitkijken op de kerk, nette kasten vol boeken en een strak afgewerkte ovale houten tafel met 8 zachte stoelen eromheen. Aan die tafel zitten notarissen Mike en Aislynn. Een man van in de 50 en een jonge vrouw, een jaar of 25, beiden net gekleed. Ze vertellen me vol liefde over hun vak (“Wij creëren hier rechtspersonen! Hoe geweldig is dat!”), terwijl ik pruts met de opspeldmicrofoontjes die ik heb meegenomen.

Vandaag hoop ik van de notarissen te leren of het mogelijk is om ‘de natuur’ juridisch tot erfgenaam te benoemen. Aan het begin van het gesprek schaam ik me een beetje voor mijn vraag, ik ben bang dat de notarissen me misschien wat zweverig vinden, of zelfs helemaal gek.

- Notaris Mike: Maar je wilt het toch?
- Ik: Ja.
- Not M: Die 'wil', ik denk dat dat ...
- Notaris Aislynn: Ja, ik denk dat dat de sleutel is.
- Not M: 'De wil', dat is wat de mens is. Ze noemen het testament ook wel 'de laatste wil'. Daar moeten wij naar luisteren, en dan kijken hoe we het uitvoerbaar kunnen maken.
- Not A: Ja, maar, je kunt ook zeggen: 'Als ik er niet meer ben, is het niet meer mijn probleem.' Dat kan ook.
- Not M: Ja, dat kan ook. Maar ook als je er niet meer bent, kan het nog steeds aanvoelen als jouw probleem. En dan kom je bij *De natuurlijke verbintenis*.
- Not A: Ahh! *De natuurlijke verbintenis*! Daar is 'ie weer!

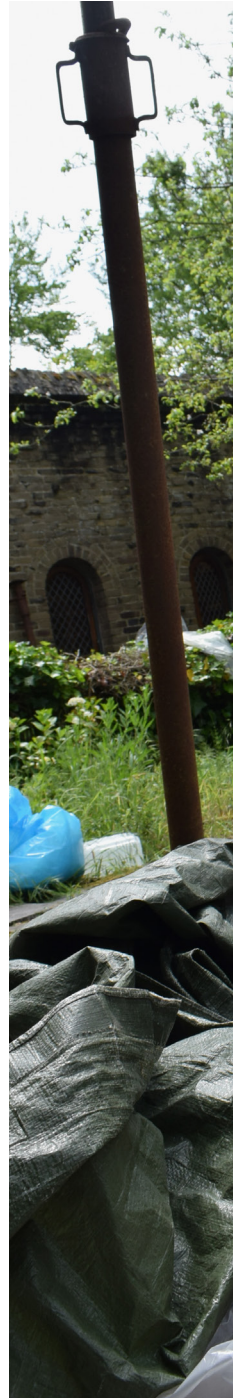
De twee notarissen geven elkaar een haast ontroerd knikje: “Ah ja, de natuurlijke verbintenis!”

Ze halen een wetboek tevoorschijn en schuiven het naar mij toe. Het duurt even voordat ik het begrijp. Ik lees de definitie een paar keer hardop voor en vraag bij elk woord om uitleg.

In het kort: een natuurlijke verbintenis is een verbintenis (een vermogensrechtelijke band) tussen twee personen die volgens de wet (nog) niet afdwingbaar is, maar die tóch moet worden voltrokken omdat de personen een ‘dringende morele verplichting’ naar elkaar toe hebben. De clause wordt gebruikt wanneer de wet achterloopt op maatschappelijke opvattingen. Notaris Mike illustreert: “Zo werd het in 2003 aangehaald om het erfrecht tussen partners sterker te maken. Voor die tijd hadden kinderen sterkere erfrechten dan partners, maar sinds de jaren ‘60 dacht men in Nederland: ‘Onze kinderen gaan na de opvoeding hun eigen weg, maar met mijn partner heb ik samen een leven gebouwd. Hij of zij moet toch niet met de kinderen concurreren voor het vermogen dat we samen hebben opgebouwd?’ Zo zie je dat de wet altijd in beweging is en dankzij concepten zoals de Natuurlijke Verbintenis kan reageren op nieuwe opvattingen van moraliteit.”

Het stemt me hoopvol dat onze wetgeving kneedbaar is. En dat het publieke debat, onze mening, daarin leidend is. Het doet me denken aan een citaat van natuurfilosoof Eva Meijer: “Er wordt betoogd dat er structureel of politiek iets moet veranderen in plaats van dat mensen hun gedrag moeten veranderen. Maar dat is een valse tegenstelling, want die zaken zijn met elkaar verweven.”

Samen met de notarissen onderzoek ik of ik ‘de

natuur' als erfgenaam kan benoemen. Het eerste obstakel dat we tegenkomen is dat 'de natuur' geen rechtspersoon is.

Mensen, bedrijven, verenigingen, stichtingen... zijn rechtspersonen, wat betekent dat ze zowel plichten als rechten hebben, waarvoor mensen worden aangewezen en verantwoordelijk gesteld. Maar niet-menselijke wezens zijn geen autonome rechtspersonen. Aangezien de bomen in mijn straat geen rechtspersonen zijn, hebben die plichten noch rechten, en kunnen ze dus ook niet erven. "Maar", zo grijpt notaris Mike terug op zijn eerdere punt: "Wat nog niet mogelijk is, kan in de toekomst wel mogelijk worden, als de wetgeving het huidige publieke debat volgt." Enthousiast

wisselen de notarissen en ik onze kennis uit over de honderden rechtszaken die wereldwijd lopen om natuurgebieden rechten te geven. In Nederland kennen we actiegroepen² die rechten proberen te verwerven voor de Waddenzee, rivier de Maas en het bos Amelisweerd. In de voorbije paar jaar werd er een ‘Ambassade van de Noordzee’ opgericht, onderzocht Rijkswaterstaat ‘de rechten van de bodem’ en werd er in de gemeenteraad van Nijmegen een motie ingediend voor ‘rechten voor de natuur’. “Wanneer bossen of zeeën rechtspersonen worden”, fantaseert Aislynn, “zullen zij binnenkort misschien wel kunnen erven van de mens. Wie weet krijgt je huisdier, je tuin, of de grond onder je voeten ooit erfrecht, zoals je kinderen en je partner.”

Maar voorlopig zijn we daar nog niet. Wel bestaan er talloze verenigingen, stichtingen en instanties die zorgen en opkomen voor de natuurlijke omgeving in Nederland. Het makkelijkste is dus om in mijn testament een donatie op te nemen aan een stichting die in mijn buurt werkzaam is.³ Ik herinner me de flyers van actiegroep Behoud Lutkemeer, die de polderweides waar ik elke dag langs fiets probeert te beschermen tegen de komst van 5 hectare geasfalteerd distributieterrein. Door iets aan hen na te laten, kan ik de Lutkemeerpolder indirect in mijn testament opnemen.

Terwijl Aislynn het wetboek doorzoekt naar mogelijke achterpoortjes en Mike nog een ronde koffie haalt, struin ik het internet af, op zoek naar voorbeelden van mensen die gebieden of goederen aan de natuur schenken. Ik vind een artikel over een vrouw genaamd Maria Van Decks (bijnaam Mit) die haar gigantische tuin in Mechelen, België, naliet aan de gemeente. Ze

liet daarbij vastleggen dat het de komende 99 jaar opengesteld moet worden als stadspark. De tuin van maar liefst 7300 m² in het midden van de stad was de oude zaad- en plantenkwekerij van haar ouders. “Mit hield van alle dieren en alle bloemen in haar tuin. Onkruid kende ze niet. Als er madeliefjes in het gras stonden, mocht haar tuinman het niet maaien.” vertelt haar oude buurvrouw, tevens mantelzorger, op de website van De Standaard. “Al jarenlang kreeg ze telefoontjes van projectontwikkelaars, ‘of ze de tuin niet wilde verkopen’. ‘Natuur is belangrijker dan geld’, zei ze dan.” De gemeente begint dit jaar met het opruimen en ontwikkelen van de tuin tot stadspark. In Utrecht gaan jongeren nog een stap verder. Zij richten een ‘Bos dat van zichzelf is’ op, in een poging een stuk bos volledig aan ‘de natuur’ terug te geven. Niemand is eigenaar van het bos en niemand beheert het – flora en fauna gaan hun eigen gang. De jongeren mogen het bos nog 10 jaar houden. Samen met een jurist maakten ze een Akte van Redemptie. In 1576 werd er ook zo’n Akte getekend door Willem van Oranje, waarmee het Haagse Bos voor eeuwig beschermd is tegen kap of verkoop. De nieuwe Akte van de jongeren moet ervoor zorgen dat hun bos ook eeuwig recht van bestaan krijgt en dat overtreders beboet kunnen worden.

Wanneer ik van mijn scherm opkijk zie ik door de ramen de lantaarnpalen om de kerk aanspringen. Mijn gesprek met de notarissen duurt al een stuk langer dan we hadden afgesproken. We nemen afscheid en ik beloof de notarissen op de hoogte te houden van mijn onderzoek. Zij beloven me bij nieuwe ideeën te contacteren en om naar mijn voorstelling te komen kijken.

/ 3 / Een parasiet en een vriend

In de trein naar huis denk ik verder na over ‘de natuurlijke verbintenis’, terwijl ik met slordige penstreken de voorbijzoevende landschappen schets op een vergeeld bonnetje uit mijn binnenzak. Mijn gedachten blijven als een vastgelopen plaat steken op de woorden ‘dringende morele verplichting’. Het feit dat ik natuur in mijn testament wil benoemen, voelt inderdaad als een morele verplichting. Ik voel dat ik ‘de natuur’ iets verschuldigd ben. Zonder haar zou ik niet kunnen leven, laat staan gelukkig of succesvol worden. De trein rijdt langs weides en bossen. Ik zie de vruchten en dieren die mij voeden. De bomen die mijn lucht zuiveren en die mij tot rust brengen, net als de vogels, bijen, vlinders ... De rook van de brandstoffen die mij de wereld over brengen. De stenen van onze huizen. En ik denk aan de diersoorten en ecosystemen die ik niet zie, die door mijn aanwezigheid uit het land verdreven raakten. Hen allen komt rechtmatig een deel toe van de rijkdom die ik dankzij, of ten koste van hen, verwerf. (Hoe klein of groot die rijkdom ook wordt.)

“Wat teken je?”, vraagt een oudere man die tegenover me zit. Ik schrik op: “Sorry, ik ... niets. Ik ben ... Naja, ik ben Kathlyn, maar ik dacht gewoon wat na.” De man lacht. “Matthijs”, zegt hij, gevolgd door een knikje dat ‘aangenaam’ betekent. Hij draagt een blauwe bloes, heeft een zachte diepe stem en dikke hangende

foto / Thomas Maas

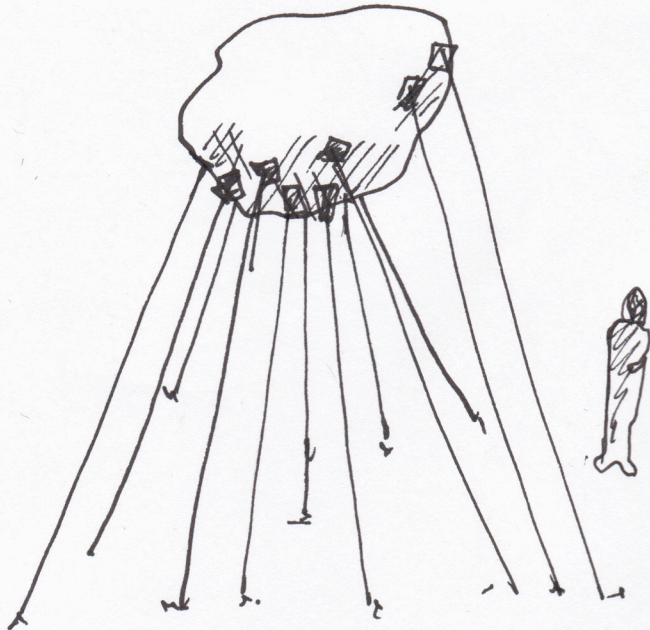
wenkbrauwen. Ik vertel hem over mijn onderzoek en de voorstelling die ik schrijf en tot mijn verbazing vertelt hij me dat hij natuurfilosoof is. Hij heeft net een lezing gegeven en is onderweg naar huis. Ik kan mijn geluk niet op dat deze man precies nu voor mij zit. Alsof hij uit het leer van de treinstoel is ontsproten om mij in mijn onderzoek verder te helpen. Ik duim dat hij nog een paar haltes blijft zitten. Hij vertelt over hoe de mensen, volgens hem, hun verbinding met de natuur zijn kwijtgeraakt. Ik vraag hem of hij hoopt dat die verbinding hersteld wordt:

Matthijs: Ja, ik ben hoopvol, maar wel omdat het gaat omvallen. Ik heb daar geen twijfel over. Het gaat allemaal vallen. Ik hoop alleen met zo min mogelijk leed voor de mens en voor de natuur.

Ik: Zal de natuur last krijgen van alles wat wij achterlaten?

Matthijs: We laten veel meuk achter. Veel onafbreekbare meuk ook. Gelukkig weet de natuur ook heel goed met meuk om te gaan.

Hij gebruikt het voorbeeld van Angkor Wat, de ruïne van een enorm Boeddhistisch-Hindoeïstisch tempelcomplex in Cambodja die eeuwen geleden door mensen werd verlaten. Door de gebouwen en Boeddhabeelden heen groeien de meest fantastische bomen en planten. Veel van onze 'meuk', zoals stenen gebouwen en beelden, zullen onze erfgenamen volgens Matthijs makkelijk overwoekeren. Maar dan komt een nieuwe gedachte in mij op: wil ik een testament maken om mijn sporen zo snel mogelijk uit te wissen, of hoop ik ook iets na te laten wat het behouden waard is?

Ik: Denk jij dat de natuur ons zou kunnen missen, als wij er niet meer zijn?

Matthijs: Misschien ...
Wanneer we over 'natuurbescherming' praten, betekent dat meestal dat we de natuur achter hekken proberen te bewaren. Dan denken we in termen van natuur vs. mens, natuur vs. cultuur. Maar er is ook biodiversiteitsonderzoek gedaan waaruit blijkt dat de plekken waar de biodiversiteit het hoogst is, juist de plekken zijn waar culturele diversiteit het hoogste is. Plekken waar je op hele kleine schaal verschillende culturele tradities naast elkaar had die elk op hun eigen manier met het landschap omgingen. Die interactie tussen mens en natuur en de variatie in type interactie, dat is goed voor ons én de natuur wordt er ook rijker van. Bovendien hebben wij ook veel half-natuurlijke ecosystemen gemaakt met talloze wilde planten, insecten, vogels ... Als de mens op dat soort plekken niet had ingegrepen, was er per oppervlakte minder biodiversiteit geweest. Door ons kunnen soorten naast elkaar leven. Misschien dat de natuur ons daarom wel zou kunnen 'missen'. "Die Homo Sapiens heeft ons soms ook wel geholpen."

We zijn alleen wat veel geworden, en wat hebberig en respectloos. Maar vooral zijn we onze verbinding met de natuur verloren.

foto / Thomas Maas

Ik vind het een mooie gedachte, dat wij niet alleen 'meuk' achterlaten, maar ook iets voor 'de natuur' hebben betekend. Onderaan het volgekrabbelde bonnetje, schrijf ik snel de zin: "Ik, de mens, was net zo zeer een parasiet als een vriend." Dan strompelt een groep Joelende jongeren de trein in. Dit is mijn halte. Ik neem haastig afscheid van Matthijs. Hij zwaait me met een zachte glimlach uit.

/ 4 / De kunst van natuur zijn

Terwijl ik naar huis wandel, langs het omheinde bouwput-natuurpark in mijn straat, ontdek ik een gat onder de omheining. Voordat ik kan twifelen, wurm ik mezelf eronderdoor. Ik sta tussen gras en de sporen van rupsbanden. Voorzichtig voeg ik mijn voetafdrukken bij het landschap. Ik beklim de duinrug, die uit brokken grijs steen blijkt te bestaan en minder dichtbegroeid is dan het vanaf de overkant leek. Ik raap een steen uit de berg op en laat het over mijn handpalm rollen. Het doet me denken aan de vele stenen en schelpen die ik als kind op vakantie opraapte en meenam naar huis. Op een dag vond mijn moeder dat mijn verzameling te groot was geworden en vertelde me een verhaaltje (dat ik vergeten ben), de moraal was: “Als je iets uit de natuur krijgt, moet je ook iets teruggeven.” Vanaf die dag nam ik elke zomer een steen of schelp uit mijn voorraad mee en liet het op vakantie achter op een mooie plek.

In de verte zie ik mijn appartement. Ik probeer mezelf te zien, druk schrijvend achter het raam. Daar begon ik mijn zoektocht met het idee dat wij, de mens, vooral lelijke sporen achterlaten die 'de natuur' tot last zijn. Maar inmiddels wil ik 'de natuur' aan mijn testament toevoegen uit stil protest tegen die gedachte. Als herinnering aan het feit dat de 'wil' van de mens zowel ecosystemen kan verwoesten, als nieuwe kan creëren. Het is een poging om mezelf niet boven, maar op gelijke voet te plaatsen met de stenen, de meerkoeten, het meer en de bomen. Om te zien dat ik, net als zij, natuur ben, en dat ik dankzij hen, samen met hen leef. En om voor alles wat ik van hen krijg, iets terug te geven.

Ik beloof mezelf mijn oma te bellen om te vragen of ik haar kan helpen met opruimen. Eerst blijf ik hier nog even zitten. Naast mij, tussen de grijze steenbrokken, groeit een klein wit bloempje, haar kelk uitgestrekt naar de zon. Ik sluit mijn ogen en vang de warmte op mijn wangen.

foto / Thomas Maas

/ B / Neem natuur op in je testament!

Hieronder heb ik zes mogelijkheden verzameld voor hoe u 'de natuur' in uw testament kunt opnemen. Ter inspiratie. Indien u meer suggesties heeft, hoor ik het graag. Dan voeg ik het graag aan de lijst toe, voor de lezers na u. Mail ze naar: kathlynwuyts@gmail.com

/1/ Donatie aan een rechtspersoon

De makkelijkste manier is om in je testament een gift op te nemen aan een stichting, vereniging of instantie die natuur beheerd of beschermd. Op de laatste twee pagina's van deze bijlage vind je een lijst met Nederlandse instanties die zich hiermee bezig houden.

Maar er zijn nog talloze andere manieren waarop je je nalatenschap natuurvriendelijk kunt maken. Hier nog wat inspirerende opties die ik tijdens mijn onderzoek tegenkwam:

/2/ Koop natuur vrij

Op een aantal verschillende manieren kun je ruimte tot natuur maken:

- Indien je zelf grond bezit, kun je een deel daarvan vrijmaken. Daar kun je bomen of planten planten, of de ruimte laten verwilderen. In je testament kun je de wens vastleggen dat die ruimte niet bebouwd wordt.
- Zoals Maria van Decks in Mechelen deed, kun je je

grond ook gemeengoed maken. Zo kan iedereen verbinding zoeken met jouw nieuwe stukje natuur.

- Je kunt ook een stuk grond of natuur kopen, zonder deze zelf te beheren. Bijvoorbeeld via stichtingen als Buyworld en Land van ons kun je een aantal vierkante meter natuur of landbouwgrond ‘kopen’ en krijg je inspraak voor hoe deze beheerd moet worden.

In je testament kun je ook wensen vastleggen die beschrijven hoe jouw erfgenamen moeten omgaan met jouw kapitaal en goederen. Hoewel deze wensen niet altijd juridisch afdwingbaar zijn, kan er wel van erfgenamen worden verwacht dat ze de wensen zo mogelijk opvolgen. Zo kun je bijvoorbeeld aangeven dat zij met jouw geld een stuk natuur moeten kopen. Hoe wil jij dan dat ze met die ruimte omgaan?

/3/ Duurzaam onderhoud van goederen

Je kunt aangeven dat jouw erfgenamen jouw vastgoed of ander nalatenschap op een duurzame manier moeten onderhouden. Zo kunt je bijvoorbeeld vragen dat zij, wanneer een onderdeel vervangen moet worden, op zoek gaan naar een alternatief van natuurlijk of duurzame materiaal, dat ze circulaire of losmaakbare bouwtechnieken moeten gebruiken, of het gebouw energie-zuiniger moeten te maken.

Indien je geïnteresseerd bent in het ontdekken van natuurlijke bouwmaterialen en circulaire bouwtechnieken, neem dan een kijkje op www.theexplodedview.com. Het design/kunstenaars team van Stichting Nieuwe Helden verzamelde op deze website een heleboel materialen en technieken.

/4/ 'Veraarden' of Humaan composteren

Naast alle goederen die je nalaat, laat je ook je eigen lichaam achter. In een codicil (handgeschreven en ondertekende brief, waarin je bepaalde wensen kunt vastleggen zonder hulp van een notaris) kun je wensen voor je uitvaart aangeven. Als je je lichaam wilt teruggeven aan 'de natuur', blijkt dat nog niet zo simpel.

Op begraafplaatsen worden onze lichamen meestal te diep begraven om op natuurlijk wijze verteerd te worden. De micro-organismen die dit doen, leven in hoger de bovenlaag. Dit betekent dat we het natuurlijke materiaal waaruit onze lichamen bestaan niet aan de natuur teruggeven wanneer we begraven worden. Lichamen en kisten blijven moeten later opgegraven en alsnog verbrand worden. Crematie kost enorm veel energie en produceert fijnstof. 'Veraarden' of humaan composteren is een alternatieve techniek waarbij het lichaam oppervlakkig bedekt wordt zodat het door micro-organismen in de bodem kan worden opgenomen. Dit is in Nederland vooralsnog niet mogelijk, maar zal misschien wel mogelijk zijn voordat jij sterft. Mein Erde in Duitsland is de eerste plek in Europa waar humaan composteren of 'veraarden' een optie is.

Op dit moment is het wel al mogelijk om in een 'levende' doodskist of urn begraven te worden. Deze zijn gemaakt van mycelium (het wortelnetwerk van paddenstoelen, schimmels) waardoor het lichaam en de kist (makkelijker) door de natuur kunnen worden opgenomen. Bekijk het bedrijf Loop, of zoek naar 'levende doodskist'.

/5/ Digitale schoonmaak

Laat jij ook ontastbare foto's, documenten en accounts achter die in ontastbaar in digitale wolken lijken rond te zweven? Alles wat we digitaal opslaan, neemt ook fysieke ruimte in op servers in datacenters. Bovendien kost het veel energie om het materiaal opgeslagen en bereikbaar te houden. Geef die ruimte en energie vrij als je het niet meer nodig hebt. Hou (regelmatig) een grondige schoonmaak van de documenten en foto's op harddrives, in clouds, op sociale media en in mailboxen. Op www.digitalcleanupday.org vind je veel meer info hierover.

/6/ Verbinden

Denk bij het verdelen van je erfgoed eens na of je spullen, vermogen of herinneringen hebt die je aan niet-menselijke erfgenamen kunt nalaten. Hoe je dat doet, mag je zelf invullen. Ga met hen 'in gesprek' door bijvoorbeeld meer te leren over de namen, routines en behoeftes van de niet-mensen in jouw buurt. Zoek verbinding. Ik ben benieuwd wat er gebeurt als je het probeert!

Lijst stichtingen / verenigingen / instanties die natuur beheren of beschermen.

Door deze instanties in je testament op te nemen, geef je indirect vermogen door aan de natuur.

Actiegroepen

- / *Extinction Rebellion* - Protest , blokkades en artistieke acties om klimaatrechtvaardigheid te eisen. Hun drie eisen: Wees eerlijk, doe wat nodig is, laat burgers meebeslissen.
- / *Fossilfree Culture* – Artistieke acties voor een fossielvrije toekomst, met intersectionele aanpak
- / *De Faunabescherming* - acties tegen misstanden bij de jacht
- / *Greenpeace* - internationaal, bescherming van zeezoogdieren en acties tegen vervuiling
- / *GroenFront!* - Nederlands en Belgisch actienetwerk met radicale ecologische en anarchistische uitgangspunten ; Nederlandse tak van Earth First!
- / *Jonge Klimaatbeweging (JKB)* - koepel van jongerenorganisaties die de stem van jongeren vertegenwoordigt in het klimaatdebat
- / *Maas Cleanup* – Organisatie in Limburg, Brabant en Rotterdam die opkomt voor de Maas, probeert o.a. rechten te verwerven voor de Maas via acties ‘Maas in de wet’
- / *Mobilisation for the Environment (MOB)* - strijdt voor behoud van biodiversiteit en tegen opwarming van de aarde, mede middels rechtszaken
- / *Rechten van de Natuur* - pleit voor de erkenning en de implementatie van rechten van de natuur.

Bescherming fauna

- / *Das & Boom* – bescherming van marterachtigen en hun leefgebied
- / *De Vlinderstichting* – onderzoek en bescherming vlinders
- / *Dierenbescherming* – dierenleed voorkomen en dierennoodhulp
- / *Vogelbescherming Nederland* – vogelbescherming
- / *Werkgroep Wolf Nederland* – draagvlak voor de wolf in de natuur
- / *Zoogdiervereniging VZZ* – onderzoek en bescherming zoogdieren

Bescherming landschap

- / *Ark* – natuurontwikkeling
- / *Bomenstichting*
- / *Kritisch Bosbeheer* – ecologisch en natuurlijk bosbeheer
- / *Land van Ons* – coöperatie gericht op aankoop en verduurzaming van landbouwgrond
- / *Natuurmonumenten* – eigendom en beheer van natuurgebieden
Bescherming Noordzee, het IJsselmeer, het Waddengebied en de kust
- / *IJsselmeervereniging* – vereniging tot behoud van het IJsselmeer
- / *Kustvereniging* – ijvert voor milieuvriendelijk omgaan met kustgebieden in heel Europa.
- / *Stichting De Noordzee* – milieuorganisatie voor de Noordzee
- / *Sea Shepherd Conservation Society* – beschermers en wakers van de maritieme natuur
- / *Waddenvereniging* – bescherming van het Waddengebied

Educatie

- / *IVN* – natuur- en milieueducatie
- / *Jeugdbond voor Natuur- en Milieustudie* – jeugdbond, studie en bescherming
- / *Jongeren Milieu Actief (JMA)*
- / *Morgen* – duurzame ontwikkeling op scholen en universiteiten

/ *Nederlandse Jeugdbond voor Natuur (NJN)* - algemene jeugdbond, studie en bescherming

Grond kopen / teruggeven

/ *Buyworld* - Koop een stuk land voor natuur, donateurs/eigenaars beslissen mee over beheer

/ *Land van ons* - Koop grond voor biodivers boeren, donateurs/eigenaars hebben inspraak

Milieu en duurzaamheid

/ *A SEED* - campagneorganisatie voor milieu en sociale rechtvaardigheid

/ *Global Action Plan NL* - netwerk dat zich richt op het bevorderen van duurzame gedragsverandering, onder meer in Ecoteams

/ *Goede Waar & Co* - voor mens-, dier- en milieuvriendelijk consumeren

/ *De 12 Landschappen* - koepelorganisatie van provinciale natuurterreinbeherende organisaties

/ *LandschappenNL* - koepel van de Provinciale Landschappen en de organisaties van Landschapsbeheer Nederland

/ *Landschapsbeheer Nederland* - coördinatie landschapsbeheer in Nederland

/ *Milieu Centraal* - bewustwording over energieverbruik en milieu

/ *Milieudefensie* - milieuorganisatie; Nederlandse tak van Friends of the Earth

/ *Natuur & Milieu* - onafhankelijke milieuorganisatie die zich inzet voor het klimaat en de biodiversiteit in Nederland

Landschapsbeheer en -bescherming per provincie

Caraïbisch Nederland

- / *Saba Conservation Foundation (SCF)* -
beheer nationale parken op Saba
- / *St Eustatius National Parks Foundation (STENAPA)* -
beheer nationale parken op Sint Eustatius
- / *Stichting Nationale Parken (STINAPA) Bonaire* -
beheer nationale parken op Bonaire

Drenthe

- / *Natuur en Milieufederatie Drenthe* - federatieve natuur- en milieuorganisatie Drenthe

Flevoland

- / *Het Flevolandschap* - beheer natuur en landgoederen Flevoland

Friesland

- / *Friese Milieufederatie* - federatieve natuur- en milieuorganisatie Friesland
- / *It Fryske Gea* - beheer natuur en landgoederen Friesland
- / *Landschapsbeheer Friesland* - landschapsbeheer in Friesland

Gelderland

- / *Nationaal Park De Hoge Veluwe* - particulier beheer natuur- en landschap
- / *Stichting Milieuwerkgroepen Ede* - bescherming milieu bij Ede

Groningen

- / *Natuur en Milieufederatie Groningen* - federatieve natuur- en milieuorganisatie Groningen
- / *Het Groninger Landschap* - beheer natuur en landgoederen Groningen

Limburg

- / *Milieufederatie Limburg, (Natuur- en Milieufederatie Limburg)* - milieuorganisatie voor Limburg
- / *Het Limburgs Landschap* - beheer natuur en landgoederen Nederlands Limburg

- / *Natuur- en Milieufederatie Limburg* - milieuorganisatie voor Limburg
- / *Werkgroep Behoud de Peel* - natuurbescherming in de Peel
- Noord-Brabant**
- / *Brabants Landschap* - beheer natuur en landgoederen Noord-Brabant
- / *De Kleine Aarde (DKA)* - voormalig duurzaamheidscentrum in Boxtel
- / *Werkgroep Behoud de Peel* - natuurbescherming in de Peel
- Noord-Holland**
- / *Behoud Lutkemeerpolder* – Actiegroep die polderweides in Amsterdam Nieuw-West wil beschermen tegen de komst van 5 hectare geasfalteerd distributieterrein.
- / *Landschap Noord-Holland* - beheer natuur, landschap en landgoederen Noord-Holland
- / *Goois Natuurreservaat* - beheer Goois natuurreservaat
- Overijssel**
- / *Landschap Overijssel* - beheer natuur, landschap en landgoederen Overijssel
- / *Natuur en Milieu Overijssel* - federatieve natuur- en milieuorganisatie Overijssel
- Utrecht**
- / *Bos dat van zichzelf is* – bos met zelfbeschikking, opgericht door Utrechtse jongeren
- / *Het Utrechts Landschap* - beheer natuur en landgoederen Utrecht
- Zeeland**
- / *Het Zeeuwse Landschap* - beheer natuur en landgoederen Zeeland
- / *Zeeuwse Milieufederatie* - federatieve natuur- en milieuorganisatie Zeeland
- Zuid-Holland**
- / *Haagse Natuurbescherming* - bescherming Haagse natuur
- / *Zuid-Hollands Landschap* - beheer natuur en landgoederen

